

**ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΗΝ ΟΥΑΣΙΓΚΤΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

15 Ιουνίου 2022

Απαγορεύσεις εξαγωγών τροφίμων, κυρίως από απολυταρχικά καθεστώτα, κατ' επίκληση του πολέμου στην Ουκρανία.

Το εγνωσμένου κύρους ιδιωτικό ίδρυμα οικονομικών αναλύσεων Peterson Institute for International Economics (PIIE) δημοσίευσε εκτενή ανάλυση του κ. Hendrix, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Denver, σχετικά με απαγορεύσεις εξαγωγών τροφίμων που έχουν πλέον επιβάλλει πολλά, κυρίως, κατά την ανάλυση, απολυταρχικά καθεστώτα. Επισημαίνεται, συγκεκριμένα, ότι από την έναρξη της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία 23 χώρες (βλ.¹) έχουν επιβάλει απαγορεύσεις στις εξαγωγές τροφίμων, συμπεριλαμβανομένων μεγάλων παραγωγών σιτηρών και φυτικών ελαίων όπως το Καζακστάν η Τουρκία η Ρωσία και η ίδια η Ουκρανία.

Όπως επισημαίνεται στην εν λόγω ανάλυση, στο υφιστάμενο παγκοσμιοποιημένο σύστημα εμπορίας τροφίμων, το οποίο πρόσφατα επλήγη από την πανδημία και ακολούθως από τον πόλεμο στην Ουκρανία, η επιβολή αυτών των απαγορεύσεων περιορίζει την προσφορά και αυξάνει την αστάθεια, ενώ ενθαρρύνει ανάλογες ρυθμίσεις ιδίως από άλλα αυταρχικά καθεστώτα. Δεδομένου ότι οι απαγορεύσεις αυτές είναι οικονομικά επιζήμιες, χωρίς να συμβάλλουν ουσιαστικά στην αντιμετώπιση του κινδύνου της επισιτιστικής κρίσης, τέτοιες επιλογές είναι δημοφιλείς μάλλον για εσωτερική κατανάλωση, ενώ οι χώρες που υιοθετούν τέτοιες πρακτικές κινδυνεύουν εν τέλει να ζημιώσουν μόνιμα την αξιοπιστία τους ως εμπορικοί εταίροι.

Κατά την ανάλυση, οι περιορισμοί στις εξαγωγές μπορεί να έχουν θετική επίδραση στην εσωτερική κοινή γνώμη, ως σαφές μήνυμα ότι η κυβέρνηση δρα ενώ ο μέσος ψηφοφόρος επωφελείται από τις χαμηλότερες τιμές. Ιδίως σε λιγότερο δημοκρατικές κοινωνίες, οι απαγορεύσεις εξαγωγών και οι έλεγχοι τιμών είναι οι πλέον πρόσφορες παρεμβάσεις, καθώς είναι εύκολες στην εφαρμογή ωφελώντας πολλαπλά κοινωνικά στρώματα χωρίς εισοδηματικούς ή άλλους περιορισμούς.

Όμως, οι ίδιοι αυτοί περιορισμοί συνεπάγονται οικονομικές απώλειες καθώς οι εγχώριοι παραγωγοί δεν αντιλαμβάνονται εγκαίρως την μεταστροφή της ζήτησης ούτε επωφελούνται από τις υψηλότερες τιμές στις παγκόσμιες αγορές. Τέτοιες πολιτικές μειώνουν τα εισοδήματα των αγροτών και τα έσοδα από εξαγωγές, βραχυπρόθεσμα, αυξάνοντας τελικά υπέρμετρα τις τελικές τιμές, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την τιμή του ρυζιού και του σιταριού που σημείωσαν εκρηκτική άνοδο, 45% και 30% αντιστοίχως, κατά την οικονομική κρίση του 2007-2008. Μακροπρόθεσμα, στρεβλώνεται η λειτουργία αγοράς καθόσον οι αγρότες δεν έχουν κίνητρο επένδυσης στην αύξηση της παραγωγικής ικανότητας, που είναι απαραίτητη για

¹ Αφγανιστάν, Αλγερία, Αργεντινή, Μπουρκίνα Φάσο, Καμερούν, Αίγυπτος, Γκάνα, Ουγγαρία, Ινδία, Ιράν, Καζακστάν, Κόσοβο, Κουβέιτ, Κιργιζία, Λίβανος, Μαλαισία, Μολδαβία, Πακιστάν, Ρωσία, Σερβία, Τυνησία, Τουρκία και Ουκρανία.

αύξηση της προσφοράς και μείωση των τιμών των τροφίμων, τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αντιθέτως, οι δημοκρατικές χώρες είναι λιγότερο πιθανό να θεσπίσουν απαγορεύσεις και να εφαρμόσουν πολιτικές που ευνοούν τους καταναλωτές έναντι των παραγωγών. Συγκριτικά, τέτοιες χώρες είναι πιο πιθανό να αντιμετωπίσουν τις υψηλές τιμές των τροφίμων με μεταβιβάσεις βάσει οικονομικών κριτηρίων, εφαρμόζοντας ειδικά προγράμματα και μειώνοντας τόσο τους εγχώριους φόρους όσο και τους δασμούς εισαγωγής τροφίμων.

Συγκρατείται, ως θετική εξέλιξη, ότι χώρες οι οποίες στο παρελθόν επέβαλαν απαγορεύσεις εξαγωγών - όπως η Κίνα, η Ινδονησία και το Βιετνάμ - επέδειξαν μεγαλύτερη αυτοσυγκράτηση και μετριοπάθεια στην τρέχουσα συγκυρία, επιλέγοντας την εφαρμογή προγραμμάτων αδειοδότησης εξαγωγών, ή επιβολής φόρων επί των εξαγωγών, είτε χρησιμοποιώντας την κρίση ως ευκαιρία διαμόρφωσης νέων ή καλύτερων όρων συνεργασίας με άλλες χώρες.

Ως συμπέρασμα της εν λόγω ανάλυσης, οι απαγορεύσεις εξαγωγών έχουν αυτοκαταστροφικές συνέπειες μακροπρόθεσμα, καθώς ενθαρρύνουν τους υφιστάμενους εμπορικούς εταίρους να αναζητήσουν άλλους προμηθευτές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Αίγυπτος, ο μεγαλύτερος εισαγωγέας σιταριού στον κόσμο, η οποία αναπτύσσει νέες συμφωνίες για να μειώσει την εξάρτησή της από τη Ρωσία και την Ουκρανία. Για παρόμοιους λόγους, οι χώρες του Νότιου Καυκάσου (Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν και Γεωργία) έλαβαν μέτρα διαφοροποίησης των προμηθευτών τους πλην της Ρωσίας, ήδη από το 2010 (απαγόρευση εξαγωγών σιτηρών Ρωσίας). Και αν στην περίπτωση της Ουκρανίας οι αντισυμβαλλόμενοι είναι πρόθυμοι να παραβλέψουν τις διακοπές εφοδιασμού, εν καιρώ εξαιρετικών συνθηκών πολέμου, αυτό δεν μπορεί να ισχύει για την περίπτωση της Ρωσίας, για την οποία τόσο η απαγόρευση εξαγωγών όσο και καθαυτός ο πόλεμος ήταν εκούσια επιλογή.

Για πληρέστερη πληροφόρηση βλ. :

<https://www.piie.com/blogs/realtime-economic-issues-watch/authoritarian-leaders-are-turning-food-export-bans-amid-war> .